

باید پایه‌های کودکان کار حرکت کرد و درباره‌ی قصه‌شان نوشت. آنها زندگی سختی را با سن و سال کم‌شان پشت سر می‌گذارند که شاید هر کدام از ما در بزرگسالی مان نتوانیم حتی چند روزی را شبیه‌شان زندگی کنیم. برخی از این کودکان،

کمک خرج خانواده‌های‌شان شده‌اند اما برخی دیگر، عضو باند‌هایی هستند که از آنها بهره‌کشی اقتصادی می‌شود و درآمدی را که به دست می‌آورند، تمام و کمال به سر‌دسته‌باند‌ها تحویل می‌دهند؛ موضوعی که مدیر سازمان خدمات و مشارکت‌های اجتماعی

شهرداری تهران نیز به آن اشاره می‌کند و می‌گوید: «سربشک‌های استثمار کودکان، چهارراه‌های شهر تهران را با قیمت‌های میلیاردی خرید و فروش می‌کنند که از دستگاه محترم قضایی درخواست داریم به صورت جدی با این سربشک‌ها برخورد کند.»

گزارش میدانی «جوان» از مراسم «روز جهانی مقابله با استثمار کودکان کار» در باغ موزه قصر

پولتان را به مافیای میلیاردی چهارراه‌ها می‌دهید!

مدیر سازمان خدمات و مشارکت‌های اجتماعی شهرداری تهران: سربشک‌های استثمار کودکان، چهارراه‌های شهر تهران را میلیاردی خرید و فروش می‌کنند

۶۰ درصد کودکان کار اتباع بیگانه هستند

مشاهده کودک کار در شبانه‌روز در خیابان‌های نگرانی‌هایی را ایجاد کرده است، آنها در ساعات مختلف پشت چراغ‌های قرمز، کنار خیابان، مقابل مغازه‌های فروش‌ها، رستوران‌ها، پارک‌ها و حتی مراکز تفریحی حاضر می‌شوند و از مردم پول طلب می‌کنند. هفته گذشته، مهری سادات موسوی، معاون فرهنگی و اجتماعی سازمان بهزیستی کشور با اشاره به اینکه تعداد زیادی از کودکان کار از اتباع بیگانه هستند، گفت: «در تمامی استان‌های کشور بین ۴۰ تا ۸۹ درصد کودکان کار و خیابان را اتباع تشکیل می‌دهند.» او ادامه داد: «بهزیستی به عنوان متولی ساماندهی کودکان کار و خیابان در کشور شناخته می‌شود، تا زمانی که قوانین و سیاست‌گذاری در حوزه اتباع اصلاح نکنیم، فعالیت‌ها در این زمینه خیلی نمی‌تواند مثمر ثمر باشد.»

به گفته معاون فرهنگی و اجتماعی سازمان بهزیستی کشور، دستگاه‌های اجرایی هنگام بررسی معضلات اجتماعی مقابل هم قرار می‌گیرند و به جای هم‌افزایی در حاکمیت همدیگر را می‌زنند. موسوی با اشاره به قوانین دست و پاگیری که مانع به سرانجام رسیدن کارها شده است، گفت: «قوانین باید به ما اجازه دهد کودک بی‌هویتی که وارد کشور شده را در مراکز شبانه‌روزی اسکان دهیم که در حال حاضر این اجازه را از طرف قانون نداریم. بنابراین سایر نهادها باید به ما کمک کنند و در کنار ما قرار بگیرند.» او تصریح کرد: «در حوزه ساماندهی کودکان کار، سیاست دائمی نداریم و به همین خاطر گاهی اچپایی و گاهی سلبی کار کرده‌ایم، بنابراین تا این مسئله به صورت ریشه‌ای حل نشود، مشکل باقی است.»

اقدامات موقتی، راه به جایی نمی‌برد

دنیای کودکان قابل برگشت به عقب نیست و کودکان کار اکنون فرصتی را از دست می‌دهند که هیچ‌گاه در آینده و حال جبران نخواهد شد، با این حال هنوز کار چندانی برای این کودکان انجام نشده و فرصت‌های زیادی در حال از دست رفتن است. سیدسلیمان ذاکر، عضو کمیسیون اجتماعی مجلس به مناسبت روز جهانی مبارزه با کار کودکان گفت: «حوزه رسیدگی به کودکان کار هنوز جای کار دارد، تاکنون در جاسازی کودکان کار موفق عمل نکرده‌ایم تا مشخص شود کدام یک از آنها بی‌سرپرست یا پدسرپرست بوده یا در دام مافیای اسیر و به اجبار به کار گمارده شده‌اند.»

او ادامه داد: «لازم است همه دستگاه‌ها و سازمان‌ها، دست به دست هم دهند و در جهت حمایت از این کودکان به اجرای قوانین حمایتی که برای آنها به تصویب رسیده است، بپردازند یا اگر خلأقوانینی در این حوزه وجود دارد، رفع شود.»

ذاکر اظهار داشت: «تاکنون اقدامات انجام‌شده در این حوزه موقتی و اغلب جنبه قضایی و سلبی داشته است، اما از جنبه تخصصی به این حوزه ورود نشده است که می‌طلبد نهضتی در جهت ساماندهی کودکان کار در کشور راه‌اندازی و برای ساماندهی این کودکان نیز تدبیری اندیشیده شود تا بتوان از طریق برنامه‌ریزی در جهت حمایت از آنها گامی اساسی برداشت.» عضو کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی گفت: «سازمان بهزیستی نباید در انتخاب سرپرست برای این کودکان یا سایر کودکانی که فاقد سرپرست هستند بیش از حد سختگیری کند، بنابراین حمایت از این کودکان جای کار بیشتری دارد و هنوز تا نیل به مقصد آرمانی مورد نظر دین مبین اسلام که بر نگاه مهرانانه نسبت به کودکان بی‌سرپرست تأکید دارد، فاصله داریم.»

اصلاح قانون

برای ساماندهی ویژه کودک کار

معضل کودکان کار و خیابانی از عمده‌ترین مسائل اجتماعی در شهر تهران به حساب می‌آید که مقابله با آن دشوار و همچنین سیاستگذاری‌های کنونی در این حوزه به طور کلی مقطعی و پراکنده بوده و هیچ‌گاه اقدامات مداخله‌ای جامع و اثرگذار در این حوزه شکل نگرفته است. روز چهارشنبه، فاطمه محمدیگی، رئیس فراکسیون جمعیت و حمایت از خانواده در حاشیه مراسم رونمایی از مستند «منفی ۱۴» که به واکاوی نقش نهادهای اجتماعی به معضل کودکان کار و خیابان پرداخته است، گفت: «ارگان‌های حمایتی در برابر کودکان کار مسئول هستند و همچنین مجلس شورای اسلامی نیز به اصلاح قوانین دارد. ما در مجلس شروع به اصلاح برخی قوانین کرده‌ایم، مثلاً چه برای ایرانیان خارج از کشور و چه برای مهاجران و اتباع خارجی که داخل کشور هستند، برنامه‌ریزی‌هایی را در کمیسیون اجتماعی، کمیسیون بهداشت و قوانین بیمه‌ای داشته‌ایم تا ساماندهی ویژه برای این موضوع صورت گیرد.» او مهارت آموزی کودکان را مهم دانست و اظهار داشت: «نوجوانانی که از سن ۱۲ سالگی مهارتی را آموزش نمی‌بینند، احتمال ورودشان به حوزه آسیب‌های اجتماعی، بزهکاری و ناهنجاری بیشتر از نوجوانان دیگر است اما نوجوانانی که از حدود ۱۳ سالگی در پرتو آموزش‌های مهارتی قرار دارند، فرهنگ کار و تلاش را آموزش می‌بینند و به همین ترتیب در کنار تحصیل مهارت ویژه‌ای نیز آموزش می‌بینند و در بزرگسالی چه به عنوان کارگر، کارفرما یا متخصص می‌توانند نوآوری و ابتکار داشته باشند و آینده موفق شغلی را برای خود و خانواده رقم بزنند.»

روز چهارشنبه، سازمان خدمات و مشارکت‌های اجتماعی شهرداری تهران به مناسبت «روز جهانی مقابله با استثمار کودکان کار» مراسم را در باغ موزه قصر برگزار کرد تا در آن علت ریشه کن نشدن کار کودکان در خیابان‌ها و سرچهارراه‌ها مورد بررسی قرار دهد. در این مراسم حدود ۴۰ کودک کار که در مراکز پویاشهر درس می‌خوانند نیز دعوت شدند تا جوایزی را بابت رزوهایی‌شان که نقاشی کشیده بودند، دریافت کنند.

روایه‌هایی که تبدیل به نقاشی شد

هنگام ورود به محوطه باغ موزه قصر، بنر بزرگی به چشم می‌خورد که روی آن نوشته شده بود: «مراسم روز جهانی مقابله با استثمار کودکان کار» مجری برنامه روی سکوی مقابل ایستاده و به میهمانان خرمقدم می‌گوید. پایین این سکو، میز و صندلی چیده شده است و کودکان مراکز پویاشهر دو میزهای گرد نشسته‌اند و مدیران این مراکز هم همراهان هستند. در دیدن جلوی محوطه نیز جمعی از مدیران شهری دیده می‌شوند.

در دیواره سمت راست محوطه باغ موزه قصر، تصاویر نقاشی کودکان حاضر در مراسم قرار داده شده است که هر کدام‌شان را از یک رویا خبر می‌دهد. یکی از کودکان، ماشینی را نقاشی کرده و کودک دیگری، تصویری از پدر، مادر، خواهران و برادرانش را در یک خانه کشیده که همه‌شان لبخندی زیبا روی لب دارند و خوشحالند. تصمیم می‌گیرم سراغ صاحبان این نقاشی‌ها بروم تا از روایه‌های‌شان بپرسم.

دختری به نام آسنت از یک گل نقاشی کشیده است. او کلاس اول است و در مرکز پویاشهر درس می‌خواند. آسنت درباره نقاشی‌اش می‌گوید: «دوست دارم نقاش شوم و به این کار علاقه زیادی دارم. می‌خواستم با نقاشی یک گل هم برای نقاشی‌های بهتر تلاش کنم و هم علاقه‌ام به طبیعت را نشان دهم.»

کناز او دختری به نام منیژه نیست است که به گفته خودش درس خواندن را دیر شروع کرده اما توانسته است در سال تحصیلی اخیر، مقطع اول ابتدایی را پشت سر بگذارد. او درباره نقاشی‌اش می‌گوید: «خانهایم را در رنگین کمان نقاشی کشیدم و زندگی با صلح را آرزو می‌کنم. چهار سال است به ایران آمده‌ام و آرزویم این است درس بخوانم و معلم بشوم تا بتوانم به همه کودکان افغانستانی درس یاد دهم.»

منیژه با لحن کودکان‌اش ادامه می‌دهد: «کارم نقاشی است و هر روز که درسم تمام می‌شود، سر کار می‌روم. بعد از آن هم به خانه برمی‌گردم و در کارهای خانه به مادرم کمک می‌کنم.» او می‌گوید: «مادرم هم کار می‌کند و او هم خسته می‌شود برای همین نمی‌گذارم نقاشی کارهای خانه را انجام دهم.»

کمی آن طرف‌تر، پسری به نام عزیز نشسته که مقطع سوم ابتدایی را در مرکز پویاشهر به اتمام رسانده است. او می‌گوید: «نقاشی می‌کنم اما شغل موردعلاقه‌ام خلبانی است. برای همین درس می‌خوانم تا به این شغل برسم.» بعد از آن سراغ عرفان می‌روم که نفر اول مسابقه نقاشی مراکز پویاشهر شده است. او کلاس پنجم است و از شغلی که دارد راضی است اما درباره دلیل درس خواندنش می‌گوید: «شغلم نجاری است و به آن خیلی علاقه دارم، اما می‌خواهم درس بخوانم تا در همین حرفه توانمندتر و قوی‌تر شوم.»

هانیه هم یکی دیگر از همین کودکان است که در سال تحصیلی جدید وارد مقطع ششم ابتدایی می‌شود. او درباره آرزویش اینگونه توضیح می‌دهد: «آرزو دارم به مدارس دولتی بروم و در آنجا برای رسیدن به شغل معماری تلاش کنم. تحت هر شرایطی که باشد درسم را خواهم خواند و برای رسیدن به آرزوهایم همه تلاشم را می‌کنم.»

راه‌اندازی مراکزی برای استعدادیابی و حرفه‌آموزی

روای کودکان کار و اینکه درباره علایق و آرزوهای‌شان و شغلی که دوست دارند به آن برسند، تحقیق‌یافتنی است، اما نیاز است استعداد این بچه‌ها کشف شود و البته باید مرکزی برای حرفه‌آموزی و توانمندسازی آنها وجود داشته باشد؛ موضوعی که خانم شیردل، مدیر اداره پیشگیری و ارتقای سلامت اجتماعی شهرداری تهران نیز به آن اشاره می‌کند و به «جوان» می‌گوید: «۲۲٪ مرکز پویاشهر در تهران وجود دارد که تحصیل کودکان کار می‌پردازد. آنچه حائز اهمیت است استعدادیابی بچه‌هاست. قصد داریم در مراکز پویا شهر طری را به عنوان استعدادیابی تربیتی - آموزشی کودکان راه‌اندازی کنیم و مدارس تخصصی ویژه برای این کودکان در پنج رشته هنری، فرهنگی، امور تربیتی، مذهبی، فنی و حرفه‌ای و علمی- فناوری شهرداری در نظر بگیریم تا ابتدا استعداد بچه‌ها کشف شود و بعد از آن در یک حوزه تخصصی آموزش ببینند.»

او ادامه می‌دهد: «بر اساس سندهای بالادستی ارگان‌های متعددی وظیفه رسیدگی به کودک کار را به عهده دارند اما متولی اصلی این امر، سازمان بهزیستی است. در حالی که همه ارگان‌های تعیین‌شده باید در کنار سازمان بهزیستی حاضر شوند اما متأسفانه شاهد حضور برنگ‌شان نیستیم.» خانم شیردل در پاسخ به این سؤال که چه کسی باید این نهادها را دور هم جمع کند و آنها را پای کار ببورد، می‌گوید: «یکی از مهم‌ترین دلایل به نتیجه نرسیدن کارها در این حوزه، عدم تحقق

مدیریت یکپارچه شهری است. سازمان بهزیستی به عنوان متولی حوزه کودک، قاعدتاً باید این قدرت را داشته باشد که تمام نهادها را پای کار بیاورد اما چنین کاری انجام نشده است. البته شهرداری تهران در سال ۱۴۰۱ قرارگاهی را تحت عنوان قرارگاه اجتماعی شهر تهران راه‌اندازی کرده است که دستگاه‌های مختلفی در جلسات آن حاضر شده‌اند اما هنوز تصمیمات در خصوص کمک به کودکان کار به مرحله اجرا نرسیده است.»

لزوم ارزش‌دهی به احساسات کودک

در پایان این مراسم، احمد احمدی‌صدر، مدیر عامل سازمان خدمات و مشارکت‌های اجتماعی شهرداری تهران نکاتی را در رابطه با روز جهانی مقابله با استثمار کودکان کار مطرح کرد و گفت: «احساسات و عواطف کودکان به قدری ارزشمند و غنی است که اگر ما به آنها توجه نکنیم و این نیاز به عاطفه و خلاقیت را که به وجود آمده است، جبران نکنیم، معلوم نیست آینده این عزیزان به چه سمت و سویی برود.»

او به مافیای کودکان کار اشاره کرد و ادامه داد: «ما با استثمار و به کارگیری اجباری مخالفیم. هیچ کس حق ندارد انسان‌ها را مجبور به کار کند. دو وضعیت است که انسان مجبور به کار می‌شود، یکی فقر و نیاز و دیگری سسودجویان و مافیای نیاز و فقر انسان را وادار به کار می‌کند. همه ما کار می‌کنیم ولی فقیر نیستیم، اما امروز در چهارراه‌های کلاشهر تهران چند درصد از کودکان برای نیاز و فقر کار می‌کنند و پول را در جیب خودشان می‌گذارند و چند درصد پول را به باند و سربشک

احمدی‌صدر: «اگر کودکان کار گاهی کار می‌کنند و شغلی دارند، باید حمایت شوند و برای آینده آنها برنامه‌ریزی کرد، اما یک دسته دیگر از کودکان کار به خاطر نیاز از سربشک‌هایی که استثمار‌شان می‌کند سسرمدی می‌آورند. من از دستگاه محترم قضایی درخواست دارم به صورت جدی با این سربشک‌ها برخورد کند»

کودکان کار مشغول تماشای نمایشگاهی از نقاشی خودشان هستند. در این نمایشگاه ۳۵ نقاشی برگزیده شده و به تصویر درآمده است.

کودک کاری که آرزوهای‌شان را نقاشی کرده‌اند، تصویر آن را به یکدیگر نشان می‌دهند و درباره‌اش با هم صحبت می‌کنند.